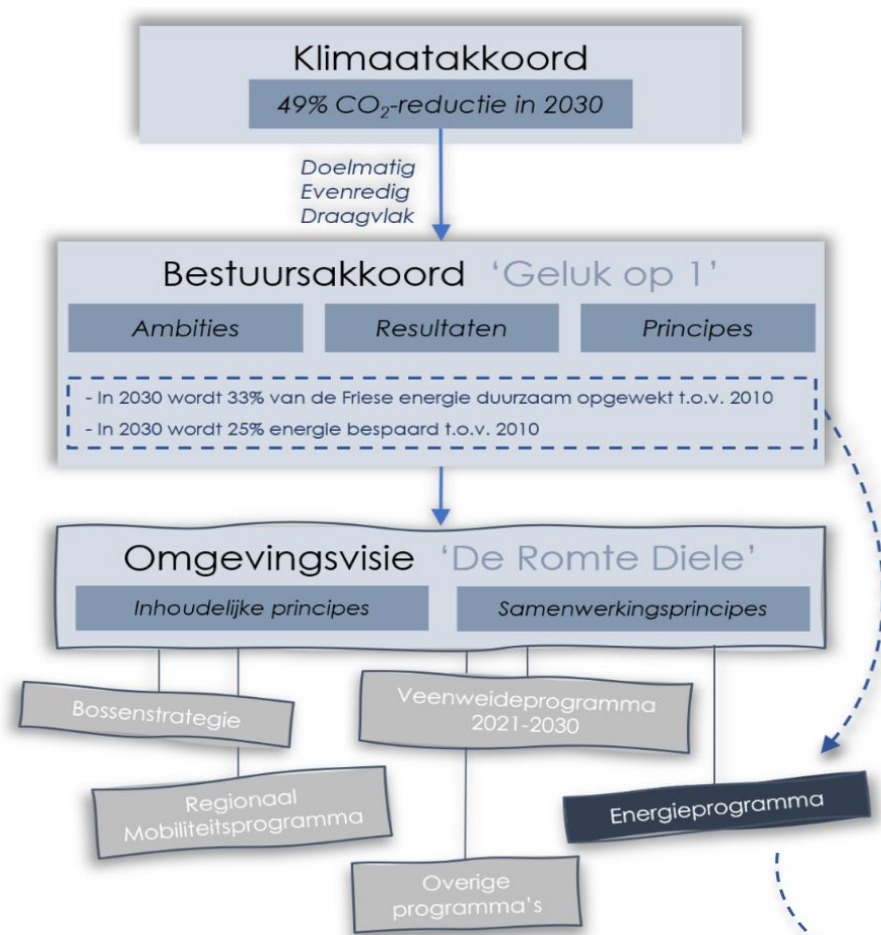

CO₂ Wijzer Fryslân 2022

Inleiding

In 2019 is het Klimaatakkoord onderdeel geworden van Nederlands klimaatbeleid. Dit betekent dat er in 2050 geen broeikasgasemissies meer mogen plaatsvinden. Het is belangrijk om de stand van zaken goed bij te houden, mede om te kunnen bepalen welke opgave er nog is.

In 2030 moet Nederland 55% minder broeikasgassen uitstoten vergeleken met 1990. Fryslân heeft nog als doel om in 2030 49% CO₂-reductie (t.o.v. 1990) te hebben gerealiseerd. Diverse programma's onder de provinciale Omgevingsvisie "de Romte Diele" zoals de Bossenstrategie, het Regionaal Mobiliteitsprogramma, het Veenweideprogramma, het Energieprogramma, en ook de Regionale EnergieStrategie (RES) dienen daaraan bij te dragen.

Wat is de CO₂ Wijzer Fryslân

De Friese broeikasgasemissies zijn niet 1-op-1 gelijk aan de nationale emissies. Daarom heeft de Friese Milieu Federatie een Wijzer opgesteld voor de Friese situatie. Daarbij is de indeling gehanteerd zoals in het Klimaatakkoord is opgenomen. Het betreft de emissies in de volgende sectoren:

- Elektriciteit
- Mobiliteit
- Industrie
- Landbouw en Landgebruik
- Gebouwde Omgeving

Hoe is de CO₂ Wijzer Fryslân opgebouwd

Zowel het CBS, de Klimaatmonitor en het RIVM publiceren gegevens over broeikasgasemissies in Nederland. Niet al deze bronnen maken gebruik van dezelfde indeling. Veelal is het onduidelijk wat er in elke categorie specifiek is opgenomen, of is inzicht in provinciale cijfers niet beschikbaar.

Al deze publicaties maken (grotendeels) gebruik van de Emissieregistratie, onderdeel van het RIVM, die de emissiegegevens voor Nederland verzameld. Dit is gerapporteerde data, waar vervolgens het CBS, de Klimaatmonitor of het RIVM nog extra data en/of berekeningen aan toevoegen.

Als bron voor de CO₂ Wijzer Fryslân is gebruik gemaakt van de originele, onbewerkte data van www.emissieregistratie.nl (RIVM). Deze data is uit te splitsen naar de diverse provincies waaronder de provincie Fryslân. De indeling die het RIVM aanhoudt is anders dan die van het Klimaatakkoord. Daarom zijn de oorspronkelijke categorieën samengevoegd of uitgesplitst om tot de indeling van het Klimaatakkoord te komen. Om te voldoen aan de richtlijnen van het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) zijn de landgebruik emissies toegevoegd uit de literatuur (Lof et al., 2017)¹ en emissies van biogeen CO₂ achterwege gelaten. Landgebruik is ook toegevoegd vanwege de relevantie van deze emissies voor de provincie Friesland. Het betreft hier de koolstofdioxide emissies van het veenweidegebied en koolstofdioxide vastlegging (negatieve uitstoot) van bebossing.

Emissies waarbij volledig sprake is van circulaire koolstofdioxide emissies dragen niet bij aan het broeikas effect, en zijn niet meegenomen. Van alle broeikasgassen zijn koolstofdioxide, methaan en lachgas verwerkt. De uiteindelijke cijfers zijn in koolstofdioxide equivalenten. Niet van alle jaartallen zijn de gegevens openbaar. Ook zijn de data van de meer recente jaren uitgebreider en daarmee meer volledig. Dit geldt zeker voor methaan en lachgas. Daarom is er voor de CO₂ Wijzer Fryslân 2022 naar de jaren 2017-2020 gekeken. Data van 2021 is nog niet beschikbaar (naar verwachting Q2 2023).

Categorieën Klimaatakkoord / CO₂ Wijzer	Categorieën Emissieregistratie
Industrie	Overige industrie Chemische industrie Raffinaderijen Energiesector (niet elektriciteit) Verkeer en vervoer (mobiele werktuigen containeroverslag) Verkeer en vervoer (mobiele werktuigen industrie)
Elektriciteit	Energiesector (elektriciteit)
Landbouw	Landbouw Verkeer en vervoer (mobiele werktuigen landbouw)
Mobiliteit	Verkeer en vervoer (niet mobiele werktuigen)
Gebouwde Omgeving	Afvalverwijdering Consumenten Bouw Riolering en waterzuiveringsinstallaties Handel, Diensten en Overheid Drinkwatervoorziening
Landgebruik	Natuur

Tabel: rubricering van categorieën Emissieregistratie naar categorieën Klimaatakkoord / CO₂ Wijzer Fryslân. Voor het bepalen van de emissies geldt het 'schoorsteenprincipe': de emissies worden toegerekend aan de sector en provincie waar die ontstaan.

Voor de uitstoot van bedrijven die (verplicht) deelnemen aan het European Union Emissions Trading System (EU ETS), zijn openbare documenten van de Nederlandse Emissieautoriteit (NEa) gebruikt. Hier zijn de gegevens van 2019 en 2020 toegepast.

¹ Lof, M., Schenau, S., Jong, R. de, Remme, R., Graveland, C., Hein, L. (2017). The SEEA EEA carbon account for the Netherlands. Centraal bureau voor de statistiek & Wageningen University.